

PÄÄN JA KAULAN ALUEEN HISTOLOGINEN TUTKIMUS, LAAJA LEIKKAUSPREPARAATTI

Ts-PAD4-Hn, 6275

Tiedustelut: Tekniset ohjeet: Patologian laboratorio, näytteiden vastaanotto puh. 044-7113482. Vastaukset puh. (017 1) 73483. Vastaus on luettavissa Ariel Desktop PAT-lehdeltä tai QPAWEB-järjestelmissä (Ariel-palkin Omat valikosta) heti kun patologi on sen kuitannut. Myös kesken olevan näytteen käsittelyvaihe selviää QPAWEB-järjestelmästä.

Yhteyshenkilöt: Suupatologi Mirja Puranen (puh. 044-7174031, mirja.puranen@kuh.fi) ja klinikaylilääkäri Vesa Kärjä (puh. 044-7113471, vesa.karja@kuh.fi)

Indikaatio: Pään ja kaulan alueen kasvaimen, kuten kurkunpään, kielen, nenän, sylkirauhasen ja kilpirauhasen, laajat poistopreparaatit imusolmukealueineen, joihin usein liittyy pahanlaatuisen kasvaimen levinneisyyden määrittäminen.

HUOMIOITAVAA!

Kilpirauhasen laajat leikkauspreparaatit ilman syöpäepäilyä, kuten struuma: **Ts-PAD-4, 4194.**

Lähete: Sähköinen lähete (Weblab/ Multilab, OHJE-2013-02859)

Esitietoja tallennettaessa on syytä muistaa, että ne tallentuvat sellaisinaan lopulliseen lausuntoon. Kun näyte on kirjattu Weblab järjestelmään, tulostetaan ja liimataan näyteastioihin ja purkkeihin viivakoodilliset tunnistetietotarrat.

Varajärjestelmänä käytetään PAT-merkinnällä varustettua lomaketta (KUDOS/SOLUNÄYTTEEN LÄHETE, KYS 85014-2). Koska lähetetiedot siirretään tietojärjestelmään, merkintöjen tulee olla selkeitä, mielellään koneella kirjoitettuja. Näytepurkkeihin tunnistetarrat kirjoitetaan poikkeustilanteessa käsin ja niihin kirjoitetaan potilaan nimi ja henkilötunnus, osasto ja näytteenottopäivä.

Lähetteestä tulee ilmetä miksi näyte on otettu, mitä kudosta se on, tarkka anatominen ottokohta ja mitä siitä erityisesti halutaan tietää. Näin ollen selostetaan keskeiset anamneesi-, status- ja laboratoriohavainnot, edeltänyt hoito, leikkauslöydös ja erotusdiagnostinen ongelma. Lähetetekstissä on syytä huomioida myös se, että läheteteksti ja vastaus muodostavat yhtenäisen potilasasiakirjan.

Mahdollisen tartuntavaaran syy ilmoitetaan läheteessä ja purkki merkitään veritartuntavaara kolmiolla

Jos kudokappaleesta on otettu/otetaan paloja esim. tutkimuskäyttöön, tutkimuksen nimi on mainittava läheteessä, samoin jo otetun näytteen ottokohta.

Näytepurkki ja fiksaatio: Tuorenäyte: styroksilevy tai muoviastia, jossa näyte on kosteisiin keittosuolakääreisiin käärittynä. Formaliinifiksoidut näytteet: formaliinia sisältävä tiiviskantinen näyteastia (Tarra: Kudosnäyte, 10% formaliini). Formaliinin tilavuuden on oltava kymmenkertainen näytepalaan verrattuna. Näyteastioita voi noutaa patologian laboratorion näytteiden vastaanotosta.

HUOMIOITAVAA!

Näyte on suositeltavaa kiinnittää styroksille ja merkitä anatomisen orientoinnin kannalta tärkeät suunnat ja rakenteet styroxille. Fiksatiivipurkkeja saa patologian laboratorion vastaanottopisteestä.

Jos näyte on kookas tai siitä halutaan erikoistutkimuksia näytteen voi jättää fiksoimatta ja toimittaa tuoreena. Pieni näyte kääritään keittosuolataitokseen kuivumisen estämiseksi. Tuorenäyte on toimitettava laboratorioon kiireesti ja näytteen tuojan on ilmoitauduttava laboratoriohoitajalle.

Kaikkiin näytepurkkeihin tulostetaan kirjatus Weblab tutkimuspyynnön tunnistetarrat.

Poikkeustilanteessa, jos Weblab on poissa käytöstä, tarrat kirjoitetaan käsin ja niihin kirjoitetaan potilaan nimi ja henkilötunnus, osasto ja näytteenottopäivä.

Näyte: Näytettä otettaessa on vältettävä puristelua. Ennen fiksaatiota merkitään neuloin, klipsein tai ompelein resektiopinnat, suunnat tai muut tunnistusta vaativat kohdat. Onteloelimet avataan fiksaation parantamiseksi. Poistettu kudos lähetetään mielellään kokonaan patologian laboratorion vastaanottoasteeseen (rakennus 1B, 3. kerros) viivyttelemättä.

Näytteen säilytys ja kuljetus: Formaliinifiksoidut näytteet huoneenlämmössä ja toimitus patologian laboratorion näytteiden vastaanottoon. Tuorenäytteet toimitetaan välittömästi patologian näytteiden vastaanottoon (virka-aika ma-pe klo 8-15).

Menetelmä: Patologian erikoislääkäri, suupatologi tai vastuuhenkilön valtuuttama erikoistuva lääkäri tutkii näytteen makroskooppisesti, merkitsee resektiopinnat ja valitsee edustavat kudosalueet tutkittavaksi. Makroskopiaa valokuvataan dissektiovaiheessa oleellisin osin ja tallennetaan. Näytteistä valmistetaan parafiinileikkeet valomikroskopiaa varten. Kudosteikkien värjäysvalikoimaan kuuluu perusvärjäys (hematoksyliini-eosiini), lisäksi tapauskohtaisesti kulloiseenkin diagnostiikkaan tarvittavin kokonaisuuksin erikoisvärjäyksiä ja erikoistutkimuksia (immunohistokemia, molekyylipatologia). Menetelmät on akkreditoitu (FINAS, SFS-EN ISO 15189:2013).

Tulkinta: Patologian erikoislääkäri, suupatologi tai vastuuhenkilön valtuuttama erikoistuva lääkäri antaa mikroskooppitutkimuksen perusteella lausunnon, johon kuuluu patologisanatomisen diagnoosi (PAD), jonka deskriptio on tekstiosana sekä soveltuvin osin taulukkoina. Tulkinassa otetaan kantaa kasvaimen mahdollisimman tarkkaan alatyyppiin sekä preparaatin perusteella poistoradikaliteettiin. Myös läheteessä esitettyihin kysymyksiin vastataan. Osa tutkimuksen lausunnoista voidaan tehdä alihankintalaboratoriossa.

Virhelähteet: Luotettavan tulkin edellytyksenä ovat hyvät, kattavat lähetetiedot sekä edustava, oikealla tavalla käsitelty ja lähetetty näyte. Oleellista on välittää preparaatin makroskooppisen sijainnin paikantamisen kannalta oleelliset tiedot. Kudoksen fiksaation häiriöt (viive fiksaation aloituksessa, liian pieni fiksatiivimäärä tai liian paksu kudospala) johtavat herkästi ongelmiin etenkin immunohistokemiallisissa värjäyksissä. Luukudoksen pehmennykseen käytettävä happo dekalsifikaatio saattaa heikentää morfologiaa ja heikentää erikoistutkimusten käyttömahdollisuuksia. Tämän vuoksi pyritään EDTA pehmennykseen aina kun se on kudospäätteen kannalta riittävä.

Tekstiheys: ma-pe

Tulos valmiina: Näytteen saapumisesta lausunnon valmistumiseen kuluu aina vähintään 3 työpäivää, keskimäärin kuitenkin 4 - 7 päivää. Jos näyte on iso ja vaatii pitkän fiksaation tai tehdään erikoisvärjäyksiä, valmistumisaika voi olla huomattavasti pitempi. Kaikista näytteistä pyritään antamaan ainakin alustava lausunto 10 päivän kuluessa.

Eriytistapauksissa voi pyytää kiireellistä tutkimusta, jolloin näyte valmistuu 2 työpäivässä. Pyyntö on harkittava tarkoin, sillä kiireellinen näyte aiheuttaa lisätyötä ja voi viivästyttää muiden näytteiden käsittelyä. Kiireellisenä pyydetyn kookkaan näytteen valmistumisaikatauluun vaikuttaa myös hyvään fiksaatioon vaadittava aika, että lisätutkimukset olisivat jatkossa mahdollisia.

Laatija, päivä: Mirja Puranen, Satu Remes, 24.8.2020
Hyväksyjä, päivä: Vesa Kärjä, 31.8.2020
Päivitetty, päivä: Vesa Kärjä, Mirja Puranen, Satu Remes, 19.1.2022

Akkreditoituun pätevyysalueeseen sisältyvä toiminta on nähtävissä verkkosivuilta:
www.finas.fi - Akkreditoituidut toimijat - T343.